

AZ GRIŠNI DIAK BRANKO PRIDIVKOM FUČIĆ. RADOVI MEĐUNARODNOGA ZNANSTVENOG SKUPA O ŽIVOTU I DJELU AKADEMIKA BRANKA FUČIĆA (1920. – 1999.). Malinska, Dubašnica, Otok Krk, 30. siječnja – 1. veljače 2009. godine. I, *the Errant Pupil Branko, Surnamed Fučić*. Conference Papers from the International Scholarly Seminar on the Life and Work of Academician Branko Fučić (1920-1999), Malinska, Dubašnica, Island of Krk, 30 January – 1 February 2009. Uredio Tomislav GALOVIĆ, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Institut za povijest umjetnosti, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Staroslavenski institut, Sveučilišna knjižnica Rijeka, Općina Malinska-Dubašnica, Malinska – Rijeka – Zagreb, MMXI, 841 str.

Zbornik ima sljedeća poglavlja: Radoslav Katičić: *Meštru Branku na spomen (umjesto predgovora)* na hrvatskom i engleskom (13–22), *Uvodna riječ* urednika Tomislava Galovića na hrvatskom i engleskom (23–30), *Pozdravni govori na otvorenju skupa*: I. Fisković, M. Pelc, S. Slišković, M. Mihaljević, O. Lubiana, B. Duda, M. Bogović, G. Crnković, T. Stanin, M. Radić, N. Radić i A. Spicijarić (31–42), *Vita opusque* (43–174), *Ars historiae* (177–375), *Slavistica et croatistica* (391–596), *Epigraphica glagolitica Fučićiana* (597–664), *Ethnographia et alia* (665–736), *Scientiae auxiliares historiae et alia* (737–792), te *Prilozi: Raspored rada* (skupa) (795–806), *Kronika* (skupa) (807–814), *Kazalo osobnih i zemljopisnih imena* (815–841).

U poglavlju *Vita opusque* autori, prijatelji i kolege Branka Fučića, uspjeli su dojmljivo opisati njegov život i djelo. Ovo je poglavlje otvorio Tonko MAROEVIĆ poetskim naslovom *Zemlja prohodana, baština protumačena: hermeneutički rasponi Branka Fučića* (45–50). Govori o »terencu« Branku Fučiću, empiričaru iz čijih smo terenskih istraživanja dobili podatke o baštini u mjestima daleko od gradova koji su do Branka bili *terra incognita*. Josip BRATULIĆ opisuje svoje susrete s Brankom pod vidom životopisa koji je bogatiji od biografije – kako Bratulić to mudro razlikuje: *Biografija ili životopis – moje uspomene na Branka Fučića (fragmenti)* (51–58). Anđelko BADURINA u članku *Branko, Porat, Istra i ja* (59–69) iznosi sjećanja na Fučićev boravak u franjevačkom samostanu u Portu u mladim danima gdje je kasnije ljeti lijevao i podigao glagoljski lapidarij, i uspomene na put po Istri gdje je Fučić tražio i popisivao natpise koje je izdao u knjizi *Glagoljski*

natpisi 1982. Za knjigu Fučićevih *Glagoljskih natpisa* (63–70) Stjepan DAMJANOVIĆ tvrdi da je otkrila u novome svjetlu glagoljicu kao pismo za izražavanje svih kulturnih potreba te nabraja vrijedne karakteristike toga kataloga glagoljskih natpisa koji je Fučiću donio Herderovu nagradu za životno djelo. Franjo ŠANJEK opisao je znanstveni rad na temelju kojega je Branko Fučić dobio počasni doktorat: u Istri je desetku do tada poznatih fresaka dodao još šezdesetak, dotad poznatim slikarskim imenima dodao je nova, a epigrafski glagoljski fundus proširio je stotinama novih natpisa i grafita i prezentirao neslućeno bogat vjerski i kulturni život između 10. i 16. stoljeća: *Branko Fučić – počasni doktor Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (71–74).

Marijan JURČEVIĆ u članku *Branko Fučić, prijatelj i kršćanin* (75–81) oslikava Fučića kao prijatelja i kršćanina u odnosu na Pascala, sv. Franju i sv. Augustina. Opisuje Fučićev kršćanski socijalni rad i angažman u životu crkve, suradnju s bl. Alojzijem Stepincem i napredno shvaćanje uloge laika u crkvi, kako je preko glagoljaštva ušao u teologiju i bio suradnik svećenika i biskupa s osjećajem za siromašne, kršćanski intelektualac koji je u sebi spojio vjeru i znanost. Anton BOZANIĆ u članku *Posadašnjenje povijesnih događanja i vjersko-teološka sastavnica u Fučićevoj izgovorenoj i pisanoj riječi* (83–86) izdvaja Brankovo umijeće posadašnjenja povijesnih činjenica i događanja te vjersko-teološku nit koju je dobio preko glagoljaštva i oplemenjivao u istraživanjima i otkrićima, boravkom po crkvama i samostanima, živim diskusijama o starim i novim teološkim pitanjima. Ta teološka dimenzija došla je do punoga izražaja u njegovu stavu prema vlastitoj smrti. Adalbert REBIĆ opisuje u članku *Suradnja Branka Fučića s »Kršćanskom sadašnjosti«* (87–91) Fučića kao podupiratelja ideje konstituiranja Kršćanske sadašnjosti (KS) i njegov doprinos u restrukturiranju KS-a u Teološko društvo KS (1978.). Fučić je objavio šest svojih djela u KS-u te u doba komunizma sudjelovao u mnogim kulturnim crkvenim pothvatima i bio je član Hrvatskoga mariološkoga društva Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu.

Orieta LUBIANA: *Akademik Branko Fučić i Izložba glagoljice u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci* (93–98) govori kako je Fučić znanstvenim i terenskim istraživanjima dokazivao da netom priključeni dijelovi Hrvatske – Istra, Rijeka, Zadar i otoci – pripadaju matici zemlji jer je 1945.–1946.

pronašao brojne glagoljske natpise, freske i grafite pisane glagoljicom kojima se moglo dokazati da je Istra slavenska zemlja te postavio stalnu kulturno-povijesnu Izložbu glagoljice 1968. god., jedinu takvu u Hrvatskoj, u suradnji s ostalim stručnjacima, u spomen na 25. godišnjicu sjedinjenja Istre, Rijeke, Zadra i otoka s maticom domovinom. Časna sestra Dobroslava Lucija MLAKIĆ u članku *Akademik Branko Fučić i Družba sestara Presvetog Srca Isusova u Rijeci* (99–104) donosi podatke o Fučiću od 1969. do 1972. god., u vremenu komunizma, kad je skoro svaki dan boravio u Samostanu Družbe sestara Presvetoga Srca Isusova u Rijeci poučavajući sestre u tehnicu izrade predmeta od gline i gipsa za napredak te mlade i jedine autohtone riječke redovničke zajednice. Ovaj se prilog temelji na sjećanjima sestara koje su s njime surađivale. Svećenik Anton BARBIŠ opisuje *Kršćanske nazore Branka Fučića* (105–108) kroz osobno viđenje kršćanskih nazora Branka Fučića i njegove obitelji koju je poznao posebno preko svećenika Ivana Brechlera, ujaka Fučićeve majke Marijane. Kasnije se s Fučićem susretao za vrijeme župničke službe, i Branko je bio njegov »župljanin« u Vrbniku dok je godinama s bratom Dragom izrađivao glagoljske natpise. Franjo E. HOŠKO opisuje *Branka Fučića i »ljevicu« Hrvatskoga katoličkog pokreta* (109–122) na temelju Žgaljićeva teksta, kao domagojevca i »personalista po svojem unutarnjem uvjerenju, koji je odbijao svaki totalitarizam; nikome se nije pokoravao: čitav život je pripadao samo svojim idejama, nije nikad priznao autoritete«. Veza s Maksom Pelozom, katoličkim ljevičarom, pretpostavlja da je i Fučić to bio u nekoj mjeri unutar Hrvatskoga katoličkoga pokreta. Gordana GRŽETIĆ opisuje *O. Vinka Fugošića i Branka Fučića – kako je rivalstvo postalo prijateljstvo (nepoznat detalj iz života akademika Branka Fučića)* na temelju razgovora iz 2002. godine sa svojim rođakom franjevcem pok. o. Vinkom Fugošićem (1916.–2003.) koji je odgonetnuo prvotno mjesto i funkciju *Bašćanske ploče* i govori kako je to otkriće utjecalo na odnos akademika Fučića prema o. Fugošiću (123–127). Časna sestra Marija Stela FILIPOVIĆ u članku *Branko Fučić i crtice iz njegova »Koordinatnog sistema«* (129–134) donosi isječak pisma njoj upućena u kojem prepoznaje Fučića kao iskrenoga i predanoga bogotražitelja i otkrivačelja Božjih tragova u glagoljskim grafitima, s divljenjem i molitvom na usnama.

Jadran ZALOKAR opisuje kako je pjesnik *Branko Fučić – pjesnikuju-*

ći „*L'uomo universale*“ (135–137) koji je od 1937. do 1942. objavio dvadesetak pjesama, ali nikada nije prestao pjesnikovati jer je gledao očima slikara i osjećao dušom pjesnika, a kao humanist živio je ljubav i dobrotu odgojen na tradiciji personalnoga kršćanstva i filozofskoga personalizma. Milan MEĐIMOREC analizira popularnu *Gastronomiju grišnoga fra Karla z Dubašnice* (1996.) Branka Fučića pjesnika i znanstvenika koji ima namjeru da se »kroz prizmu znanstvenoga poigra fikcijom« postupkom ozbiljenja (139–150). Josip ŽGALJIĆ opisuje *Otok Krk u Fučićevu životu i stvaralačkom opusu* (151–160) – kako je Fučić na otoku Krku provodio arheološka istraživanja u Jurandvoru u crkvi Sv. Lucije, istraživanja Bašćanske ploče, postavljanje glagoljskoga lapidarija u Portu, i Fučića kao autora ostalih znanstvenih i stručnih radova s temama s otoka Krka. Samo u knjizi *Glagoljski natpisi* Fučić je napisao 75 tekstova iz 13 mjesta otoka Krka. Ivan BOTICA i Tomislav GALOVIĆ donose zanimljiva zapažanja *Iz rada na cjelokupnoj bibliografiji Branka Fučića* (161–174) koju su stavili u grafikone iz kojih su iščitali tri vala stvaralaštva: mladenačko-pjesnički (1936.–1945.), povijesno-umjetnički (1946.–1964.) i glagoljaški (1980.–1999.). Iz svega je očito da se podjednako bavio poviješću umjetnosti i (samo malo više) glagoljaštvom. U *Prilogu* donose *Izbor iz bibliografije Branka Fučića (knjige, leksikoni, katalogi i brošure)* (170–173).

Poglavlje iz povijesti umjetnosti *Ars historiae* otvara članak Alenke KLEMENC »*Habemus artificem!*« (*Iz pisem Branka Fučića Francetu Steletu*) (177–202) iz kojega saznajemo o Fučićevoj korespondenciji s mentorom, poznatim povjesničarom umjetnosti iz Slovenije. Klara BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ opisuje *Prapovijest u radu i djelima Branka Fučića* (203–212) na lokalitetima Istre i Kvarnerskih otoka. Pavuša VEŽIĆ u *Tri romanička trikonhosa* (213–230) dodaje dvjema crkvicama (sv. Krševan pored Glavotoka i sv. Nikola ispred Nina) za koje se otprije zna da su slične, i treću, onu sv. Tome pored sela Vrsi nedaleko Nina. Marijan BRADANOVIĆ opisuje *Graditeljstvo Dubašnice u razdoblju renesanse* (231–258). Petar RUNJE donosi *Crtice iz kasnosrednjovjekovne povijesti Fučićeva rodnoga kraja – Dubašnice* (259–264). Janez HÖFLER opisuje *Grafične predloge v srednjeveškem stenskem slikarstvu Istre* (265–280), a Nikolina MARAKOVIĆ *Zidne slike u crkvi sv. Martina u Svetom Lovreču (Istra): Nove spoznaje na tragu Fučićevih opažanja* (281–316). Radovan OŠTRIĆ opisuje *Otkrivanje*

zidnih slika u crkvi sv. Prima i Felicijana u Čirkotima kraj Završja (317–322) koje su u članku Dolores OŠTRIĆ »Judin poljubac« u crkvi sv. Prima i Felicijana (323–336) datirane na temelju vojnoga vestijarija kako je i Fučić datirao freske u Draguču i Bazgaljima na prizorima Judina poljupca. Zagonetan lik bradata muškarca s klasjem i tikvom na glavi u crkvi sv. Marije na Škrilinah tumači se u članku »*Insipiens*« iz *Berma i poganska simbolika u srednjovjekovnoj kršćanskoj ikonografiji – hrvatski primjeri* (337–354) ne kao bezumni koji niječe Božje postojanje, kao što je ustanovio Fučić, nego kao lik mitskoga Sporyša, koji prema baltoslavenskoj predaji nadzire žetvenu plodnost. Marija-Ana DÜRRIGL je nadahnuta Fučićevom minucioznom analizom fresaka iz crkvice sv. Marije na Škrilinah u Bermu došla do zaključka da je srednjovjekovna pamćenjska kultura pripovjedalačka, odnosno da je likovno djelo i pripovjedalačko, pa mu valja pristupati i sa stajališta etike i retorike: *Crkva sv. Marije u Bermu – etičko i retoričko »čitanje« fresaka* (355–364). Željko BISTROVIĆ opisuje *Zidne slike u crkvi sv. Marije na Božjem Polju kraj Vižinade* (365–374), kasnogotičke freske koje je Fučić pripisao skupini oko »Šarenog majstora«. U članku *Branko Fučić i ikonografija: prozorska ruža na župnoj crkvi Marijina Uznesenja u Omišlju* (375–390) Marina VICELJA-MATIJAŠIĆ analizira reljefne prikaze župne crkve iz 15. st. s bogatim i elaboriranim programom crkvenih doktrina na teološkoj, meditativnoj i moralizatorsko-didaktičkoj razini.

Poglavlje *Slavistica et croatistica* otvara Sanja ZUBČIĆ člankom *Miscellanea philologica minora u djelu Branka Fučića* (393–406) u kojem istražuje kako se Fučić koristi spoznajama o jeziku kod čitanja natpisa te navodi njegove prinose čakavologiji, akcentologiji i jezičnoj povijesti. Slijede članci u kojima autori analiziraju Fučićevu knjigu *Glagoljski natpisi*. Milan MIHALJEVIĆ i Sandra SUDEC analiziraju *Jezik hrvatskoglagoljskih natpisa i grafita* (407–423) na svim gramatičkim razinama: glasovnoj, morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj te pokazuju koliko taj korpus može biti zanimljiv i pouzdan izvor za povijest hrvatskoga jezika. Amir KAPETANOVIĆ analizira *Morfosintaktička obilježja, gramatičko i obavijesno ustrojstvo najstarijih hrvatskih glagoljčnih epigrafskih spomenika (XI. – XV. st.)* (425–434). Margaret DIMITROVA u članku *Форми на собствени имена в глаголическите надписи, издадени от Бранко Фучич, и в литургически хърватски глаголически ръкописи* (435–444) opisuje forme vlastitih ime-

na, ne samo u *Glagoljskim natpisima*, nego i u liturgijskim hrvatskim glagoljskim rukopisima. Nalazi imena grčkoga i latinskoga podrijetla i traži normu njihovih oblika u svetačkim imenima liturgijskih knjiga. Očit utjecaj usmenoga prenošenja popularnih oblika imena mjesnoga romanskoga stanovništva na natpisima rijetko prodire u liturgijske knjige. Johannes REINHART u članku *Biblijski citati na hrvatskoglagojskim natpisima* (445–456) sabrao je i usporedio sve biblijske citate s hrvatskoglagojskim liturgijskim knjigama i došao do zaključka da je biblijski tekst natpisa vrlo konzervativan. Olga AKIMOVA bavi se *Glagoljskim kulturno-povijesnim mitologemima u europskom kontekstu* (457–466), Vesna BADURINA-STIPČEVIĆ obrađuje *Legendu o svetom Antunu opatu u hrvatskoglagojskoj književnosti* (467–474), jer je sv. Antun osobito omiljen u Hrvatskom primorju i Istri pa ga je Fučić spominjao u svojim radovima. Autorica obrađuje hagiografsku književnu tradiciju o Antunu opatu. A. TURILOV u članku *Новые атрибуции хорватских глаголических почерков XIII – XV вв.* (475–480) identificira pisare i datira hrvatskoglagojske pergamentske odlomke 13.–15. st. iz zbirke Ivana Berčića. Rukopis pisara jednoga odlomka brevijara iz 13.–14. st. pronađen je u fragmentu liturgijskoga rukopisa istoga sadržaja u zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Ljubljani i prema mišljenju autora to je pisar najstarijega dijela *Prvoga vrbničkoga brevijara* (»ruka A«). Odlomak misala iz 15. st. autor identificira kao pisarsku ruku 1. pisca liturgijskog zbornika iz istoga vremena Kopitarove zbirke. Odlomke dvaju listova brevijara iz 15. st. autor pripisuje piscu *Ljubljanskoga brevijara* s kraja 14. st. Odlomak koji se nalazi među njima u konvolutu i koji prema tradicionalnomu mišljenju proizlazi iz jednoga te istoga rukopisa, od iste pisarske ruke, prema kodikološkim znakovima pripada drugomu kodeksu. Aksinia DŽUROVA u članku *Между религиозната ортодоксалност и магията (още веднъж за функцията на свитъка след XIV в.)* (483–500) analizira ilustracije u svitku *Cod. Slavo 31* iz 17. – 18. st. i uspoređuje ih s koptskom, armenskom, etiopskom i židovskom tradicijom. Kao fenomen pravoslavne tradicije sadržaj svitka graniči s magijom. Članak je dio teksta uz faksimil amuleta koji je izdala Vassja Velinova, a potvrđuje podatke iz još neobjavljene studije Centra i Narodne umjetničke galerije u Sofiji.

Marinka ŠIMIĆ je u članku *Kajkavski utjecaj u 2. novljanskome brevijaru* (501–520) na fonološkoj, morfološkoj i leksičkoj razini najviše kajkavizama

pronašla na leksičkoj razini. Pri navođenju pojedinih kajkavskih osobitosti raspravlja i o problemima vezanima za istraživanje kajkavske sastavnice u hrvatskoglagoljskim rukopisima. Ivan BOTICA i Marko RIMAC obrađujući temu *Hrvatska ćirilica u glagoljskim matičnim knjigama zapadno od Krke* (521–550) govore o postojanju, uporabi i značenju hrvatske ćirilice u glagoljskim matičnim knjigama. Matične knjige Zadarske nadbiskupije i Ninske biskupije imaju nekoliko zapisa o obredu krštenja te podosta marginalija na hrvatskoj ćirilici. Povod za istraživanje i rad bio im je navod Branka Fučića (1987.) da su demarkacijsku liniju glagoljice i ćirilice, postavljenu na tokove rijeka Vrbasa i Krke, pomicala migracije stanovništva u ranom novom vijeku. Takvi bi zapisi mogli biti jedna od smjernica za razrješavanje podrijetla stanovništva sjevernodalmatinskoga priobalja i otočja.

Svetlana O. VIALOVA nalazi *Еще одна глаголическая рукопись хорватского писца Юрая Чернича* (551–560). Juraj Černić, Črnić (kraj 16. – poč. 17. st. – 1662.) autor je triju zbornika, tzv. *Postila*. U Berčićevoj zbirci glagoljskih fragmenata u Petrogradu čuva se *Akt o predaji u vječno nasljedstvo dijela zemlje manastira svete Katarine nekom Matiji Vukoniću 25. 11. 1635.* pisan kancelarijskim glagoljskim kurzivom. Usporedbom Černićevih *Postila* iz 1627. i 1641. i toga *Akta*, autorica je zaključila da je svećenik Černić autor *Akta*, i otkrila po posebnim pisarskim znakovima da je bez sumnje napisao od 1641. do 1661. i osam latiničkih notarskih pisama koja se čuvaju u NSK u Zagrebu. Anica VLAŠIĆ-ANIĆ obrađuje *Kukuljevićev glagoljski epitaf »Zahvalni sin svome otcu«* (561–580). Epitaf Antunu Kukuljeviću pl. Sakcinskomu (1776. – 1851.) na groblju u Varaždinskim Toplicama obrađuje se sa stajališta umjetničkoga ‘slovoljevstva’ ustavne glagoljice. Jasna VINCE u članku tumači *Transliteriranje hrvatske glagoljice* (581–596). Tablicu glagoljičnih slova iz tekstova na hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku 14. i 15. st. obogaćuje slovima kojima se označavaju glasovi što su se na hrvatskom tlu rano izgubili ili su se kasnije koristili, i osvrće se na suvremene hrvatske tekstove pisane glagoljicom.

Poglavlje *Epigraphica glagolitica Fučićiana* započinje člankom Anice NAZOR *Doprinis Branka Fučića istraživanju glagoljskih natpisa* (599–614). Autorica je krenula od Fučićeve vlastite ocjene *Glagoljskih natpisa* za koje kaže da su: otkrića, obradbe, rekonstrukcije, revizije i čitanja ili nove interpretacije najstarijih glagoljskih natpisa 11. – 13. stoljeća u Istri i

Kvarneru, zatim otkriće niza glagoljskih natpisa koji pružaju podatke o imenima i djelima domaćih istarskih, kvarnerskih i dalmatinskih graditelja, kipara i slikara od 15. do 18. stoljeća. Ovaj rad želi primjerima potkrijepiti tu ocjenu i pokazati kako je i zašto Fučić istraživao glagoljske natpise. Članak Tanje KUŠTOVIĆ i Borisa KUZMIĆA *Branko Fučić i Bašćanska ploča* (615–625) rasvijetlio je pitanje Fučićeve identifikacije natpisa Bašćanske ploče kao arheološkoga objekta u izvornoj uporabnoj funkciji i njegovu prostornome smještaju. U tekstu se pokazuje i Fučićeva jezična analiza natpisa. Mateo ŽAGAR pod naslovom *Paleografske smjernice glagoljske epigrafike u znanstvenom djelu Branka Fučića* (621–625) procjenjuje Fučićeve paleografske metode na temelju kojih je prepoznao razvoj pojedinih glagoljičnih slova na epigrafskome korpusu i zaključio da je Fučić prevladao tradicionalan paleografski koncept koji je promišljao promjene u slovničkim oblicima te izrazito naglasio kulturološke okvire u kojima se promjene provode. Žagar se slaže s rezultatima analitičke glagoljske paleografije koja je, po njegovim riječima, uvjerljivo pokazala da je na najstarijim epigrafima očigledan »modul (slovna shema) kružnice, koji evocira izvornu Konstantinovu glagoljičnu slovnu shemu ...« (str. 623). Dalje kaže: »Branko Fučić u *Glagoljskim natpisima* još se nije osvrtao na mogućnosti postojanja jedinstvenoga modula.« Fučić se nije mogao osvrnuti na modul kružnice zato što ga u literaturi tada još nije bilo (prvi put je objavljen 1982.), a prisutnost modula kružnice u najstarijim hrvatskim glagoljskim spomenicima otkrivena je i uvedena u analitičku glagoljsku paleografiju 1985., odnosno 1987., i poslije dokazivana na hrvatskim glagoljskim spomenicima.

Vladimir SOKOL u radu *Posljednji otkriveni glagoljski natpisi u Vinodolu i nastanak hrvatske ćirilice i tzv. Crkve bosanske* (627–640) opisuje svoje susrete s Brankom Fučićem, te njegova istraživanja glagoljice u Vinodolu i restauratorski rad u gradu Krku. Fučićevu želju da izradi nadopunjeno drugo izdanje svoje knjige *Glagoljski natpisi* s novim glagoljskim natpisima na kamenu koje je u međuvremenu prikupio, mogli bi, po mišljenju autora, učiniti Fučićevi sljednici. Nastanak hrvatske ćirilice i tzv. Crkve bosanske povezuje se s ulaskom Bizanta i cara Emanuela Komnena 1165. godine u Dalmaciju do rijeka Krke i Vrbasa. Po Fučiću to postaju i granice između glagoljice i ćirilice. Pretpostavlja se da Bizant uvodi »grčko pismo«, u kasnom srednjem vijeku nazvano ćirilica, u zauzete prostore zajedno s

dalmatinskom crkvom. Lada PRISTER u članku *Doprinos Branka Fučića istraživanju crteža – grafita na kamenim spomenicima u kontinentalnom dijelu Hrvatske* (641–648) donosi najnovija istraživanja sakralnih objekata kontinentalne Hrvatske koja nadopunjuju istraživanja Branka Fučića otkrićem glagoljskih spomenika na frankopanskim posjedima oko Karlovca, uz rijeku Kupu, te uz rijeku Savu oko Nove Gradiške sve do Brodskog Drenovca i na području Bosanske Posavine. Blaženka LJUBOVIĆ u radu *Doprinos akademika Branka Fučića proučavanju glagoljske baštine grada Senja* (649–658) ukazuje na Fučićevu značajnu ulogu u znanstvenoj obradi glagoljske baštine Senja gdje je većinu glagoljskih spomenika Fučić sam otkrio, a brojne i znanstveno obradio. Među njima je i Senjska ploča iz 11. ili 12. st. koju je Fučić proučavao pod povijesnim vidom i napravio paleografsku i povijesno-umjetničku analizu u odnosu na druge glagoljske spomenike kvarnersko-istarskog područja istoga razdoblja. Václav ČERMÁK u članku *Branko Fučić a Staroměstský kámen* (659–664) donosi još neobjavljenju ekspertizu Branka Fučića o svojevremeno pronađenom kamenu kod Uherskoga Hradišťa u Moravskoj.

Poglavlje *Ethnographia et alia* otvara Jelka VINCE PALLUA koja je u članku *Bio sam terenac, pješak, istraživač starina – etnološka sastavnica Fučićevih istraživanja* (667–674) u etnološko-teorijskom kontekstu analizirala bogatstvo etnoloških tema u Fučićevu zanimanju za tradicijsko, običajno, etničko, dijalektalno i kulturalno tijekom svojih terenskih, arhivskih i drugih istraživanja. Antonija ZARADIJA KIŠ opisuje *Brankov bestijarij Terrae incognitae* (675–691) u kojoj nalazi bogat materijal za animalističku problematiku i opisuje Fučićev pristup toj problematici. Maja PASARIĆ u članku *Višeslojna kulturološka predodžba ovce u putopisu Apsyrtes Branka Fučića* (693–708) polazi od tipologije osnovnih pristupa čovjeka prema životinji Nikole Viskovića, začetnika kulturne animalistike u Hrvatskoj, i istražuje što je o ovcama u putopisu zapisao Fučić, razmatra kontekste u kojima spominje ovcu i istražuje njeno značenje za povijesno i kulturno naslijeđe cresko-lošinjskoga otočja i šire. U članku *Fučićev Jure ki načinja ruke i krsnik kao iscjelitelj* (709–726) Evelina RUDAN KAPEC uspoređuje Fučićev lik *krsnika* s novijim terenskim zapisima predaja koje tematiziraju krsnika, posebno njegovu iscjeliteljsku sposobnost i umijeće. Pokazuje se plodnost teme te propituje status krsnika u zajednici. Vinko

KOVAČIĆ opisao je *Jezik Grdoselske kronike i Fučićeva prijevodna rješenja* (727–736). Naime *Kronika župe Grdosel* u Pazinskom dekanatu najstarija je župna kronika u Istri i napisana je na talijanskom jeziku. Pisanje kronike započeo je 1688. grdoselski kapelan Vinko Pikot. Rukopis kronike, koji se čuva u grdoselskom župnom uredu, Fučić je transkribirao i preveo na hrvatski.

Poglavlje *Scientiae auxiliares historiae et alia* započinje člankom Mirjane MATIJEVIĆ SOKOL o *Latinskoj epigrafiji otoka Krka od IX. do XII. stoljeća. Prilog kontekstualizaciji novopronađenog natpisa u gradu Krku* (739–758). Autorica donosi pregled predromaničke latinske epigrafije na otoku Krku, posebno natpise utjecajnih javnih osoba iz grada Krka iz XII. st. Krčki primjer natpisa potvrđuje pretpostavku da se posvetni natpisi s više naslovnika dotične crkve »otkrivaju« kao obiteljske zadužbine.

Prema autoru Franji VELČIĆU *Heraldičko stvaralaštvo Branka Fučića* (759–770) dostiglo je vrhunsko poznavanje materije i postiglo vrijedne rezultate: desetak biskupskih i drugih crkvenih i civilnih grbova među kojima i dvojice hrvatskih kardinala. Damir SABALIĆ pokazuje kako sustavna *Inventarizacija staroga knjižnog fonda u samostanskim knjižnicama na Kvarneru* (771–778) potvrđuje dosadašnje spoznaje i dovodi do novih kao što je izmijenjeno stanje zbirke inkunabula u samostanu u Kamporu. Inventari staroga knjižnoga fonda osnova su za kvalitetnu zaštitu, i prvi korak k javnoj prezentaciji ovoga vrijednoga i zanemarenoga dijela kulturnoga naslijeđa. Darko ŽUBRINIĆ u članku *Putokazi Branka Fučića* (779–792) iznosi neke osobne uspomene na Branka Fučića, s posebnim osvrtom na *Glagoljske natpise* pod vidom utjecaja Fučićeve metodologije na razvoj internetske prezentacije hrvatske glagoljičke kulture na mrežnoj adresi www.croatianhistory.net.

Zbornik je izuzetno bogat i raznovrstan po svojim priložima i po tome je dobar odraz života i rada Branka Fučića. Autori su obradili sva područja kojima se bavio, obogatili su ih i proširili, a ponegdje i korigirali novim spoznajama i otkrićima.

MARICA ČUNČIĆ